

INSTYTUCJA MÓWIĄCA JEDNYM GŁOSEM

Rozmowa z prof. Aleksandrem Kojem, rektorem UJ w latach 1987–1990 i 1993–1999, pierwszym przewodniczącym KRASP w latach 1997–1999

□ **Panie Rektorze, odegrał Pan wielką rolę w tworzeniu KRASP. To właśnie Pan był inicjatorem wszelkich działań organizacyjnych, zaproponował stworzenie nowej struktury, a nawet wymyślił nazwę tej organizacji. Proszę przypomnieć, jak doszło do powołania KRASP.**

■ W okresie Solidarności, gdy w 1981 roku w sposób demokratyczny wybrane zostały władze polskich uczelni, nasiliły się tendencje do utrwalenia samorządności środowiska akademickiego. Kontakty z Europą Zachodnią uświadomiły polskim rektorom, że istnieje tam ponadnarodowa Konferencja Rektorów Europejskich (CRE), która współpracuje z narodowymi czy regionalnymi konferencjami rektorów. Profesor Józef Andrzej Gierowski, ówczesny rektor UJ, nawiązał kontakty z CRE i uczestniczył w spotkaniach – najpierw nieformalnie, a od roku 1984 jako członek stowarzyszony. Dużą rolę w propagowaniu idei CRE i samorządności uniwersyteckiej odegrał również prof. Grzegorz Białkowski, fizyk i rektor Uniwersytetu Warszawskiego. Rektorzy innych polskich uniwersytetów rozpoczęli też regularne spotkania w swoim gronie. W 1988 roku na takie spotkanie zorganizowane w Krakowie, a dokładnie w Modlnicy, przyjechał prof. Jacek Fisiak, ówczesny Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Nie protestował przeciw powołaniu Konferencji Rektorów Uniwersytetów Polskich (KRUP), pod warunkiem, że będzie to nieformalne stowarzyszenie bez osobowości prawnej.

W czasie wielkiej transformacji, w okresie obowiązywania nowej ustawy o szkołach wyższych przygotowanej w 1990 roku z inicjatywy prof. Henryka Samsonowicza, ówczesnego Ministra Edukacji, powstały liczne specjalistyczne konferencje rektorów: obok KRUP pojawił się KRUT – Konferencja Rektorów Uczelni Technicznych, KRUM – Konferencja Rektorów Uczelni Medycznych i szereg innych. Takie „branżowe” konferencje zaczynały rozgrywać partykularne interesy, co groziło dezintegracją środowiska akademickiego, tym

bardziej że jak grzyby po deszczu pojawiały się coraz to nowe prywatne uczelnie aspirujące do rangi uniwersytetu, a ponadto Ministerstwo zaczęło organizować Wyższe Szkoły Zawodowe. W tej sytuacji rektorzy kilku największych i najstarszych polskich uczelni: Aleksander Koj z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Włodzimierz Siwiński z Uniwersytetu Warszawskiego, Jerzy Woźnicki z Politechniki Warszawskiej i Mirosław Handke z Akademii Górniczo-Hutniczej w 1996 roku wystąpili z inicjatywą powołania ogólnopolskiej konferencji rektorów wyższych uczelni publicznych, przy czym mnie przypadło zadanie przygotowania odpowiedniego statutu i organizacji biura. Zaproponowana nazwa – Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich – KRASP jednoznacznie wskazywała na wymóg akademickiej jakości kadry naukowej i jakości kształcenia studentów, co znalazło odbicie w projekcie statutu: pełnoprawnym członkiem KRASP mógł być rektor takiej uczelni, która miała uprawnienia zarówno do nadawania stopnia naukowego doktora, jak i habilitacji.

Na zebraniu założycielskim KRASP w Krakowie 7 czerwca 1997 roku okazało się jednak, że na 79 kandydujących uczelni 12 nie spełnia wymogu habilitacji. Wywiązała się kilkugodzinna trudna i zabarwiona emocjonalnie dyskusja między zwolennikami wysokich akademickich standardów a zwolennikami kompromisowych rozwiązań. Z inicjatywy rektora AGH Mirosława Handkego przyjęto wprawdzie przygotowaną wersję statutu, lecz z zastrzeżeniem, że uczelnie bez uprawnień habilitacyjnych będą miały dwa lata karencji dla uzyskania tych uprawnień. Należy jednak wspomnieć, że w 1999 roku, w związku z wyborami nowych władz uczelni, nastąpiły zmiany w składzie Prezydium KRASP, czemu towarzyszyła daleko idąca zmiana statutu.

□ **Zebranie założycielskie KRASP odbyło się w Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Na spotkanie przybyło wówczas około stu rektorów szkół wyższych**



Prof. Aleksander Koj



8 czerwca 1997 r. w kolegiacie św. Anny w Krakowie Ojciec Święty Jan Paweł II spotkał się z przedstawicielami nauki i kultury. Na zdjęciu rektor UJ prof. Aleksander Koj podczas wygłaszania powitalnego przemówienia

z całej Polski, którzy następnego dnia w kolegiacie św. Anny spotkali się Ojcem Świętym Janem Pawłem II. Jakie ważne sprawy dotyczące szkolnictwa wyższego wysuwały się w tamtym okresie na plan pierwszy?

■ Oprócz stałych problemów finansowych, z którymi borykały się uczelnie publiczne, koniec ubiegłego stulecia przyniósł nowe dylematy: żywiołowy rozwój uczelni prywatnych zagrażał spadkiem poziomu studiów i deprecjacji dyplomu magisterskiego, a jednocześnie zbliżająca się akcesja Polski do Unii Europejskiej wymagała dodatkowych wysiłków organizacyjnych, zwłaszcza w zakresie standardyzacji dyplomów i egzaminów. Władze KRASP i powołane dwie komisje problemowe – Komisja Legislacyjna kierowana przez prof. Jerzego Woźnickiego i Komisja Finansowa kierowana przez prof. Janinę Józwiak przygotowały szereg ekspertyz i opracowań wykorzystanych do ulepszenia

zarządzania i działania uczelni, a dotyczących między innymi stosowania ustawy o zamówieniach publicznych, zasad akredytacji kierunków studiów, nowego algorytmu budżetowego, współpracy z samorządem terytorialnym, a nawet przygotowań do opracowania nowej ustawy o szkołach wyższych. Ważnym elementem działalności KRASP w tym okresie była współpraca zagraniczna, zwłaszcza z Konfederacją Konferencji Rektorów Unii Europejskiej – CEURC, oraz z narodowymi konferencjami rektorów Niemiec i Węgier, a także innych krajów Europy Środkowej.

□ **Jaka była wówczas kondycja szkolnictwa wyższego w Polsce?**

■ Trzeba pamiętać, że w latach 90. większość uczelni publicznych dostosowała się do trudnych reguł gospodarki rynkowej, co w efekcie przyniosło prawie trzykrotny wzrost liczby studentów przy minimalnym przyroście zatrudnionej kadry naukowej i skromnych nakładach ze strony budżetu państwa na inwestycje w szkołach wyższych. Wiele uczelni podjęło próby rozbudowy infrastruktury, wykorzystując przychody z płatnych

studiów wieczorowych i podyplomowych. Myślę, że osiągnięcia polskich uczelni publicznych w okresie ostatnich kilkunastu lat zasługują na uznanie.



Rektor UJ Aleksander Koj przekazał Janowi Pawłowi II album Orły nasze, 8 czerwca 1997 r., dziedziniec Collegium Maius

□ **Proszę powiedzieć, w jakiej mierze zrealizowane zostały zamierzenia organizatorów KRASP co do roli, jaką powinna odgrywać ta organizacja w środowisku polskich naukowców?**

■ Nakreślone w statucie cele KRASP były bardzo ambitne: inspirowanie i koordynowanie współpracy szkół wyższych, podejmowanie działań na rzecz stworzenia społecznego poparcia dla rozwoju szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce, występowanie do rządu i parlamentu w istotnych sprawach dotyczących środowiska akademickiego oraz dbałość o odpowiedni poziom kształcenia i właściwe docenienie rangi nauczycieli akademickich w społeczeństwie. To wszystko są zadania długofalowe i mogły zostać osiągnięte tylko częściowo, ale

miarą rosnącej roli KRASP jest prawne umocowanie Konferencji w nowej ustawie o szkołach wyższych. Przeszła to być – jak mówili niektórzy dziennikarze – „międzyuczelniany klub rektorów”, a powstała instytucja mówiąca jednym głosem o problemach ważnych dla środowiska akademickiego i dla Polski.

□ **Z jakimi wyzwaniem, Pana zdaniem, zmagać się będzie KRASP w ciągu najbliższych dwóch lat?**

■ Przymuszczałnie na plan pierwszy wysuną się problemy wynikające z konkurencji z uczelniami Unii Europejskiej. Wiemy przecież, że szkoły wyższe muszą elastycznie reagować na potrzeby społeczeństwa, a wyzwania są po to, aby je pokonywać.

Wierzę, że Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich jest do tego przygotowana.

□ **Dziękuję za rozmowę.**

Rozmawiała Rita Pagacz-Moczarska



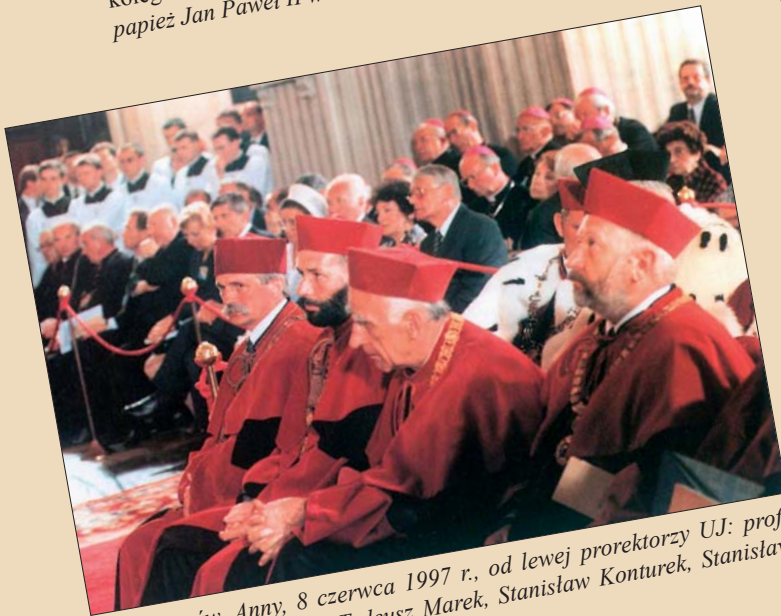
Politechnika Warszawska, 1 lipca 1997 r. Pierwsze spotkanie Prezydium KRASP przy udziale Ministra Edukacji Narodowej. Stoją od lewej prof.: Włodzimierz Siwiński (rektor UW), Mirosław Handke (minister Edukacji Narodowej), Jerzy Woźnicki (rektor PW), Aleksander Koj (rektor UJ), Janina Józwiak (rektor SGH), Jerzy Pudelko (rektor AR w Poznaniu), Feliks Kiryk (rektor WSP w Krakowie), Andrzej Chorościński (rektor Akademii Muzycznej w Warszawie), Andrzej Baborski (rektor AE we Wrocławiu)



– Dziękuję Bogu za sześćset lat Wydziału Teologicznego i Uniwersytetu Jagiellońskiego. Raduję się, iż dane mi jest czynić to tutaj, w uniwersyteckiej kolegiacie św. Anny w obecności ludzi nauki z całej Polski – powiedział papież Jan Paweł II w swym przemówieniu 8 czerwca 1997 r.



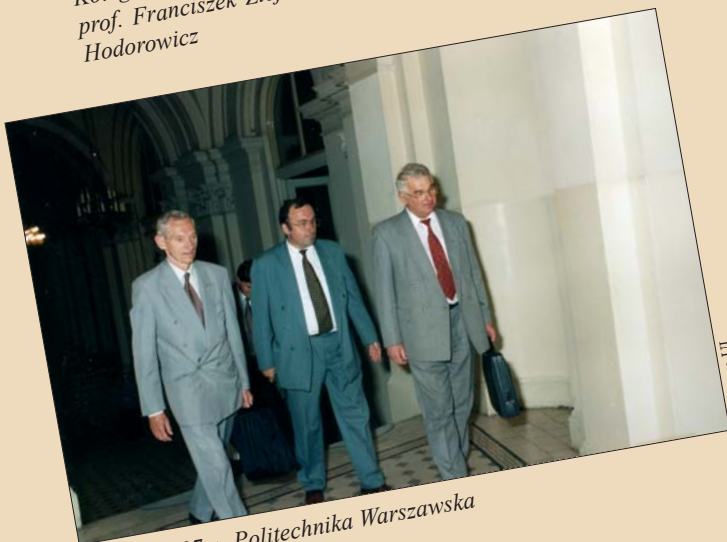
Na spotkanie z Ojcem Świętym przybyło około stu przedstawicieli szkół wyższych z całego kraju



Kolegiata św. Anny, 8 czerwca 1997 r., od lewej prorektorzy UJ: prof. Franciszek Ziejka, Tadeusz Marek, Stanisław Konturek, Stanisław Hodorowicz



Niezapomniane spotkanie w kolegiacie św. Anny



1 lipca 1997 r., Politechnika Warszawska



Politechnika Warszawska, 1 lipca 1997 r. Pierwsze spotkanie Prezydium KRASP przy udziale Ministra Edukacji Narodowej



Archiwum KRASP

Obrady poszerzonego Prezydium KRASP, Politechnika Warszawska – 15 kwietnia 1998 r. Tematem obrad były m.in. problemy finansowania szkół wyższych. Siedzą od lewej prof. prof.: Jerzy Woźnicki (rektor PW), Aleksander Koj (rektor UJ, przewodniczący KRASP), Janina Józwiak (rektor SGH), Andrzej Pelczar (przewodniczący Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego)



Archiwum KRASP

Politechnika Warszawska, spotkanie z Ministrem Finansów Leszkiem Balcerowiczem po obradach Prezydium KRASP 15 kwietnia 1998 r. Minister zapowiada zwiększenie nakładów na inwestycje w szkolnictwie wyższym



Archiwum UJ

Politechnika Warszawska, 6 czerwca 1999 r. Plenarne obrady KRASP pod przewodnictwem prof. Aleksandra Koj. W trakcie obrad wybrano nowe kierownictwo organizacji, które rozpoczęło urzędowanie 1 września 1999 r.



Archiwum UJ

6 czerwca 1999 r., plenarne obrady KRASP na Politechnice Warszawskiej, w których uczestniczyło 94 rektorów polskich uczelni wyższych zrzeszonych wówczas w KRASP



Archiwum UJ

Przewodniczącym KRASP na lata 1999–2002 został rektor Politechniki Warszawskiej prof. Jerzy Woźnicki



Archiwum UJ

Prof. Aleksander Koj, przewodniczący KRASP w latach 1997–1999



Archiwum UJ

Prof. Jerzy Woźnicki w rozmowie z prof. Stefanem Jurgą